

WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

URSZULA SOCZYŃSKA (1933–2001)

17 X 2001 r. zmarła prof. dr hab. inż. Urszula Soczyńska, profesor Uniwersytetu Warszawskiego — kierownik Zakładu Hydrologii na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych, wieloletni członek Polskiego Towarzystwa Geofizycznego — w latach 60. i 70. członek zarządu Oddziału Warszawskiego, wybitny polski hydrolog — współtwórca hydrologii dynamicznej.

Urszula Soczyńska (z d. Czaplńska) urodziła się 5 II 1933 r. w Płocku w rodzinie nauczycielskiej, jako córka Stanisława i Heleny z Zielińskich. Gimnazjum Ogólnokształcące im. Władysława Jagiełły ukończyła w 1951 r. i wstąpiła na nowo powstały Wydział Budownictwa Wodnego Politechniki Warszawskiej. Studia ukończyła w 1956 r., ale jeszcze jako studentka została zatrudniona na stanowisku asystenta w Katedrze Hydrauliki i Hydrologii, kierowanej przez wybitnego znawcę tych nauk prof. Edwarda Światopełka-Czetwertyńskiego. Tam zapoznała się bliżej z hydrologią i od jesieni 1960 r. znalazła się w nowo utworzonej Katedrze Hydrologii i Gospodarki Wodnej, którą objął prof. Julian Lamboz, dyrektor Państwowego Instytutu Hydrologiczno-Meteorologicznego (PIHM). To przesądziło o jej przyszłej karierze zawodowej i naukowej.

W 1961 r. objęła w PIHM stanowisko kierownika Pracowni Metodyki Prognoz Hydrologicznych i zajęła się intensywnie pracą naukową w tej nowej dziedzinie wiedzy przyrodniczej. W tym czasie opublikowała swoje pierwsze prace w nowym kwartalniku *Wiadomości Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej*. W 1963 r. odbyła się w Politechnice Warszawskiej obrona Jej pracy doktorskiej. Po dwóch latach została mianowana w PIHM na stanowisko samodzielnego pracownika naukowo-badawczego (docenta). Nawiązała wtedy kontakt ze Szwedzkim Instytutem Meteorologicznym i Hydrologicznym w Sztokholmie i tam przebywała przez rok, zapoznając tamtejszy personel z nowymi metodami prognoz hydrologicznych.

W tym czasie wstąpiła do Polskiego Towarzystwa Geofizycznego, w którym w 1965 r. weszła w skład zarządu Oddziału Warszawskiego, a od 1970 r. była zastępcą przewodniczącego. Wówczas rozwinęła wymianę bezdewizową z Fińskim Towarzystwem Geofizycznym, która objęła grupy fińskich i polskich hydroklimatologów; zespoły te dokonały wzajemnych odwiedzin placówek naukowych.

Na początku 1971 r. objęła w PIHM stanowisko sekretarza naukowego; zetknęła się wówczas ze współpracą międzynarodową, zwłaszcza ze Światową Organizacją Meteorologiczną (WMO) w Genewie. Zajęła się też pracą organizacyjną w ramach Komitetu Narodowego ds. Badań Hydrologicznych PAN, zajmując się głównie nowym programem badawczym UNESCO — Międzynarodową Dekadą Hydrologiczną 1965–1974 (wkrótce Międzynarodowym Programem Hydrologicznym — działającym do dziś).

W powstałym w wyniku reorganizacji resortu Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) objęła kierownictwo Zakładu Hydrologii Dynamicznej i przejęła organizację terenowych badań doświadczalnych. Wyniki tych zainteresowań zaowocowały wkrótce w postaci rozprawy habilitacyjnej pt. *Podstawy metodyczne regionalnego modelu zlewni w warunkach polskich* (Warszawa 1977).

Jako dziekan nowo utworzonego w Uniwersytecie Warszawskim Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych zaproponowałem U. Soczyńskiej przeprowadzenie przewodu habilitacyjnego przez Radę naszego Wydziału; byłem też jednym z recenzentów rozprawy. Moja propozycja miała swój podtekst — zaangażowanie nowego doktora habilitowanego na Wydziale. Wiązało się to z nową koncepcją rozwinęcia zakresu specjalizacji hydrologicznej w zakresie zagadnień współczesnych nurtujących hydrologię światową, wprowadzeniem metod modelowania matematycznego obiegu wody, a w szczególności podjęcia metod liczbowego ujęcia parametrów fizycznogeograficznych zlewni dla potrzeb matematycznego modelowania procesów hydrologicznych. Zaowocowało to wkrótce szerokim udziałem Zakładu Hydrologii w jednym z ówczesnych Rządowych Programów Badawczo-Rozwojowych, a następnie podjęciem programu współpracy hydrologicznej Krajów Europy Środkowej i Wschodniej w ramach UNESCO.

W 1985 r. U. Soczyńska objęła funkcję krajowego koordynatora międzynarodowego projektu UNESCO — *Flow Regime from International Experimental and Network Data* (FRIEND), którą pełniła do końca swego życia, stając się propagatorką hydrologicznych badań doświadczalnych w całej Europie Środkowej i Wschodniej. W wyniku tych zainteresowań powstało pod Jej kierunkiem dzieło zbiorowe *Procesy hydrologiczne. Fizycznogeograficzne podstawy modelowania* (PWN, Warszawa 1989).

W 1986 r. uzyskała tytuł profesora nadzwyczajnego, a już w 1991 — profesora zwyczajnego Nauk o Ziemi. Jesienią 1990 r. zastała wybrana dziekanem Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW; w ciągu swej kadencji wykazała zdolności organizacyjne w zakresie dydaktyki. Uzyskując poparcie finansowe Komitetu Badań Naukowych mogła zaopatrzyć placówki naukowe Wydziału

w nowoczesny sprzęt pomiarowy i obliczeniowy. Jej wyłącznie inicjatywie należy zawdzięczać utworzenie ogólnowydziałowej Pracowni Edukacji Komputerowej; dało to możliwość szerokiego udostępnienia dydaktyce metod obliczeniowych (ETO) oraz korzystanie z systemów informacji geograficznej (GIS). Spowodowała usprawnienie działalności bibliotecznej i wydawniczej. Doceniając znaczenie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego doprowadziła do utworzenia Międzywydziałowych Studiów Ochrony Środowiska (MSOŚ), z sekretariatem na Wydziale. Wydział włączył się do międzynarodowych programów dydaktycznych (TEMPUS, ERASMUS i in.), umożliwiających staże naukowe dla młodej kadry Wydziału.

Od początku semestru letniego 1990/91 objęła stanowisko kierownika Zakładu Hydrologii UW. Dzięki uruchomieniu na Wydziale Studium Doktoranckiego wkrótce do Zakładu Hydrologii trafili nowi absolwenci specjalizacji hydrologicznej. Wynikiem działalności badawczo-dydaktycznej Profesor U. Soczyńskiej był m.in. najpierw skrypt uczelniany, a następnie pierwszy w języku polskim podręcznik akademicki *Hydrologia dynamiczna* (Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 1997) oraz również dzieło zbiorowe *Predykcja opadów i wezbrań o zadanym czasie powtarzalności* (WGSR UW, Warszawa 1997). Ważnym wydarzeniem było zorganizowanie przez Profesor U. Soczyńską uroczystości 25-lecia Zakładu Hydrologii (Mądralin, 24–27 IX 1997), która odbyła się jako konferencja naukowa *Hydrologia u progu XXI wieku*. Profesor wygłosiła tam referat wprowadzający, wskazując na stan hydrologii na świecie i jej związek z innymi dziedzinami wiedzy oraz zwróciła uwagę na kierunki rozwoju współczesnej hydrologii i jej potrzeby.

W ostatnich latach U. Soczyńska poświęciła się głównie doskonaleniu procesu dydaktycznego w hydrologii i opiece nad młodą kadrą Zakładu. Cały czas pełniła funkcję przewodniczącej Komisji Rady Wydziału ds. tytułów i stanowisk profesorskich. Wciąż jednak zajmowała się badaniem małych zlewni, których wyniki były podstawą szeregu wystąpień na konferencjach krajowych i międzynarodowych. Jej wystąpienia były zawsze oparte na wynikach badań doświadczalnych i solidnych rozważaniach naukowych. Wiele publikowała, w tym też na łamach *Przeglądu Geofizycznego*.

Profesor Urszula Soczyńska chętnie współpracowała z różnymi placówkami naukowymi w kraju, a także w organizacjach międzynarodowych. Była osobą skromną, nie dbającą o rozgłos, choć Jej wiedza i doświadczenie były ogromne. Powszechnie panująca opinia zaliczała Ją do grona najwybitniejszych współcześnie hydrologów polskich.

Zdzisław Mikulski